

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Ung trønders opplevelser i Christiania 17. mai 1897

Var med på å ”tvinge” Fritjof Nansen opp på talerstolen.

Ved Bjørn Ulvin

Under et besøk på By gård i Orkdal for noen år siden fant jeg – stukket inn i en bok – et fornøyet brev fra en ung mann ved navn Øien. Brevet var til bonde, ordfører og stortingsmann Lars Garberg, en utrolig aktiv mann som drev en meget allsidig virksomhet. Lars var oldefar til gårdens nåværende eier som kunne fortelle at ved siden av gårdsdriften var Lars en ekspansiv forretningsmann som var involvert i handel og industri.

I brevet, som er datert 8. juni 1897, beskriver avsenderen sine opplevelser fra sin siste tid i Trondheim, reisen til Christiania, og opplevelser som kulminerte med 17. maifeiring i hovedstaden. Han berører selvfølgelig været som folk i Trøndelag – og andre værutsatte steder i landet – alltid har hatt som samtalemne. Han beskriver vagt lokale debatter som offentlige minnesmerker, berører selvfølgelig språksaken, nevner industriutbygging fra den tiden da private satt med fallrettighetene i fosser, og er innom industrispionasje. Han skriver:

De vil vel bli forundret over at faa brev fra mig fra Christiania. Det blev saa hastigt bestemt, at jeg skulle herved. Jeg søgte nemlig paa en post her nede, hvor det gaves udsigter til at læse ved siden av posten. Jeg havde forresten ingen lyst til at forlade Thjem, men kom dog alligevel til at reise. Min plads er nu hos en bygmester, og arbeidet er udelukkende bogførsel. Tid til at læse har jeg ogsaa. Jeg kan ofte faa læse halve dagen, men paa kontoret maa jeg være, da jeg har at passe telefonen og tillige at modtage folk som har forretninger at forhandle om. Jeg fortsetter saaledes fremdeles med læsningen; men det falder aldrig rigtig at have to arbeider.

Naar man skal læse saa maa man næsten være fri noget andet arbeide – ellers vil det liksom ikke ta nogen klem. Jeg skal fortsætte med læsningen i det mindste til udgangen av næste maaned, siden skulde jeg havt mig en plads paa et trælastkontor, det er nok i den branche jeg trives bedst. Jeg har altid interessert mig for den industrigren.

Da jeg for nedover Østerdalen og saa alt tømmeret i Glommen, syntes jeg bare, jeg skulde vært fløder. Aa nei – aa nei for en masse tømmer det var i Glommen, og noget at tage af er det ogsaa nedover Østerdalen, skjønt vistnok kjærnen af skogen ogsaa der er gaat i

fløiten, men saa er det alligevel et anse-
ligt skogfeldt, og vægst maa det vist
være i skogen der, især i granen.

Jeg kom herved kvelden før den 17de
mai, og vognede om morgenen ved
Coralmusikken fra byens samtlige kir-
ketaarne. Jeg var ikke sen at komme i
klæderne, maa vide. Da jeg kom mig
ud, blev jeg vidne til noget av det stør-
ste, som endnu er hendt i Christiania.
Det norske – det trefarvede norske flag,
symbolet paa et frit og selvstendig Nor-
ge heisedes for første gang paa alle
kommunens bygninger og eiendomme.
De var de første flag som for i top. Det
var rent storartet at se disse store split-
ternye flag hvor de blafrede og legte i
vinden. Flaget fra St.Hanshaugen, som
sto paa det mest dominerende punkt, var
den fagreste vaarblomst jeg saa paa hele
haugen, skjønt denne stod i den prægtig-
ste vegetation.

Maidagen var en straalende vaardag –
dygtig varm. Ukjendt som jeg var tum-
lede jeg dog omkring – og stas og gle-
ming var det saa det forslog. Først
fulgte jeg barnetoget – Norges fremtid,
og siden venstretoget – et imponerende
tog. Paa Tullinløkken stansede toget og
Hr. Stort.presi. Wiggo Ulmann besteg
talerstolen, og talte gjorde han som den
der havde myndighet og ikke som de
umyndige. Pokker til kjeft paa den man-
den forresten. Jeg ligte talen søkkende
godt og klappede saa det svidde i fingre-
ne flere dager efterpaa. Af andre talere

skal jeg blot nevne Steen og Nansen –
den sidste tvang vi frem.-

Skjøndt det er meget storartet at se og
høre her i byen – i hvert fald for mig,
som ikke har sett nogen større by – saa
trives jeg bare til maade, og jeg bliver
nok heller ikke længe her. Jeg vil som
sagt fortsætte denne og næste maaned,
siden er jeg ikke sikker paa det længere.
Jeg tenker jeg kommer nordover igjen.
Det er jo der jeg helst vil være. Og saa
er jeg ikke saa liden patriot, hva den
hjemlige arne betræffer.

Christianiasproget er noget rent forfær-
deligt for mig. Det er absolut det styg-
geste sprog i hele landet. Det skurer saa
kaldt og dødt og fremmed i mine ører,
saa det er rent en gru. Nei da snakker vi
noget penere paa Nordmøre da. Af by-
erne er det forresten Bergen som har det
peneste sprog.

Vi har nu her i Xania havt en rent
forfærdelig varme. Først i forrige uge
var Xania Europas varmeste by.- Aa det
var varmt – og saa støvet. Nei støvet er
fælere end sproget og det – bortsett fra
Karl Johan statuen. Nu har vi havt et par
dagers regn, saa støvet har lagt sig. Nu
undres jeg ikke over at Xania – dumba
er navnsput.

Jeg maa condolere med alle ildebrande-
ne der nord. Det var da noget rent fryg-
telig hvor det har brændt. Det kunde vel
vært anledning til at Trondhjem kunne

komme efter de to andre, men heldigvis er det et gildt brandkorps i Thjem.

Jeg har gennem aviserne sett at De mangler regn, og at det snart maa komme om ikke tørken skal gjøre skade. Jeg vil haabe at ogsaa De fik noget av den styrken, som vi havde nu om dagen.- Har De nylig vært i Valsøvfjorden, det er lunge siden jeg hørte derifra. Skal De snart til at udnytte den overblevne kraft De der raader over. De maa bare skynde Dem med at oprette et spinderi, før nogen kommer Dem paa kjøbet. Ingeniør Moen her i byen har sine spioner deroppe. Jeg har en skolekammerat som er paa kontoret hos ham.

Min egentlige hensikt med dette brev var om De vilde betale renter for mig i Orkedals Sparebank, som forfalder den 15de dennes, og om det da høver Dem

saa – bedes samtidig at betale som avdrag på vexelen av resten av mitt tilgodehavende hos Dem. Jeg sendte vexelen hjem til underskrift av kautianerne og bad om at De vilde sende den direkte til Dem. Jeg har endnu intet svar erholdt, men formoder at De besørger den.

Vil De nu være saa venlig at besørge dette for mig, er jeg høist taknemmelig.

Med mange hilsinger til Dem med familie.

Deres ærbødige

Øien

Adr. Nils Juls gd. 5 B
Christiania